

**«ВЕРБАЛІЗАЦІЯ НЕВИЗНАЧЕНО ВЕЛИКОЇ КІЛЬКОСТІ В
ГЕРМАНСЬКИХ МОВАХ
(НА ПРИКЛАДІ СУБСТАНТИВІВ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ
МОВ)»**

Автор:

Кальченко Анна Володимирівна, група ПР-83

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доц. Кобякова Ірина Карпівна

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1 Місце кількості у міжкатегоріальній парадигмі	5
1.1. Онтологічний аспект категорії кількості	5
1.2. Гносеологічний аспект категорії кількості	7
1.3. Лінгвістичний аспект кількості. Структура функціонально-семантичного поля кількості	10
Розділ 2 Семантична класифікація субстантивних вербалізаторів невизначеної кількості	15
Розділ 3 Різномірнева представленість невизначено великої кількості субстантивами англійської та німецької мов	18
3.1. Морфемні засоби вираження кількісної індефінітності	18
3.2. Морфологічні актуалізатори невизначено великої кількості	19
3.3. Синтаксичні засоби вираження невизначено великої кількості	21
3.4. Фразеологічне буття маркерів індефінітно великої кількості	23
Висновки	26
Список використаної літератури	28
Список ілюстративного матеріалу	30

ВСТУП

Кількість належить до найбільш загальних відображень властивостей буття. Ця категорія є універсальною й необхідною з точки зору пізнання дійсності, об'єкти та факти якої володіють кількісними характеристиками. Результатом пізнання та осмислення квантитативних характеристик об'єктивної реальності стала диференціація людиною точної (визначеної) та неточної (приблизної та невизначеної) кількості .

Мовна категорія кількості – це результат складної та суперечливої взаємодії об'єктивного світу, людської свідомості та лінгвальної реалізації когнітивного досвіду. У процесі аналізу засобів вербалізації категорії кількості виявляються суперечності не лише логічного, а й граматичного плану, що слугує підтвердженням того, що закони розвитку категорії кількості в об'єктивному світі, свідомості та мові неоднакові.

Будучи однією із онтологічних філософських категорій, кількість є невід'ємною частиною оточуючої дійсності. Під час процесу пізнання у когніції людини сформувалася кількість як гносеологічна категорія, яка знаходить своє відображення у мові у вигляді семантичної категорії кількості.

Лінгвістична категорія кількості багатоаспектна, вона охоплює різні рівні іманентної системи. Дослідження умов, що сприяють реалізації квантитативного значення у мовах, викликає безумовний гносеологічний та лінгвістичний інтерес, оскільки допомагає дослідити шляхи пізнання квантитативності, більш глибоко пізнати природу мовного знаку на позначення кількості.

Поліаспектності категорії кількості з позицій різних лінгвістичних шкіл присвячені роботи В.В. Акуленко, І.О. Бодуена де Куртене, О.О. Холодовича, А.Є. Супруна, С.А. Жаботинської, С.О. Швачко, І.К. Кобякової, О.М. Медвідь, С.В. Баранової, О.І. Єгорової.

У багатьох із цих робіт чільне місце відводиться проблемам екстеріоризації семантики невизначеної кількості одиницями споріднених

мов. Як складна та багатоаспектна структура категорії невизначеної кількості, так і її полівекторна маніфестація, втілюють цікавий матеріал для дослідження.

Актуальність поданої роботи обумовлена потребою глибше дослідити зв'язок між онтологічною, гносеологічною та лінгвістичною категорією кількості; потребою структурувати функціонально-семантичне поле квантитативності та необхідністю цілісного системного аналізу полівекторних засобів маніфестації невизначеної кількості, а особливо, семи невизначено великої кількості у германських мовах на прикладі англійської та німецької мов.

Об'єктом дослідження виступають субстантивні вербалізатори невизначеної кількості в сучасній англійській та німецькій мовах; **предметом** — специфіка реалізації семантики невизначеної кількості на різних рівнях мовної системи.

Розділ 1 МІСЦЕ КІЛЬКОСТІ У МІЖКАТЕГОРІАЛЬНІЙ ПАРАДИГМІ

1.1. Онтологічний аспект категорії кількості

У нескінченному розмаїтті світу усі види і форми матерії характеризуються якісною і кількісною визначеністю, які в онтології існують у нерозривній єдності. Категорія кількості, разом з категоріями предметності, якості, сутності і явища, причини і наслідку, необхідності і випадковості, належить до універсальних категорій, в основі яких знаходиться об'єктивна дійсність в усьому різноманітті її репрезентації [1: 7].

З давніх-давен людина у процесі своєї практичної діяльності активно використовує лічбу та вимірювання об'єктів та фактів, порівняння та співставлення їх характеристик. Теоретично освоюючи світ і утілюючи свої теорії на практиці, людина вже в давнину розробила два шляхи визначення кількості: за допомогою підрахунку, результатом якого є число, і за допомогою вимірювання, де результат — величина.

За традицією, яка бере свій початок від античності, категорія кількості включає явища двох відносно незалежних понять: поняття власне кількості, яке відноситься до процесу лічби, та поняттям величини, яке відноситься до вимірювання [3: 61]. Переважна більшість істориків науки та філософії, серед яких особливо виділяються дослідники з історії математики, археології та етнографії, пов'язують походження кількісних знань із первинними уявленнями про число.

На думку А.Є. Супруна, поняття числа було сформоване не одразу [13: 8]. На першому етапі у людини виникає певне поняття іменованого числа, нерозривно пов'язане з конкретними предметами. Спостерігаючи за оточуючою природою, прашур навчився вирізняти окремі предмети з їх великої кількості. І спочатку це мало вигляд співвідношення «мало::багато». Постійні спостереження за парними об'єктами реальності (руки, ноги, очі, крила), усвідомлення їх «не-одичності», навели його на думку про число, у результаті було виділене число «два». Предмети

кількістю більше ніж дві речі ідентифікувалися як «багато», оскільки знання про їх кількість були відсутні. У процесі подальшої категоризації світу суб'єктом пізнання виокремилися числа «три», «чотири», «п'ять», і т.д.

У рамках пізнання навколишнього світу люди навчались рахувати, використовуючи частини свого тіла та засоби, які їх оточували – камінці, зарубки тощо. Назва числа «один» пов'язувалась із поодиноким предметом, парні предмети сугестували номінацію «два», «чотири» могло відноситися до «океанів, сторін світу», і т.д.

Інформування про кількість є одним із аспектів порозуміння між учасниками комунікації. Задля досягнення «квантитативного» взаєморозуміння без прорахунків, постала необхідність прийняття єдиної «числової мови» — коду, для позначення кількостей. Максимальне розуміння обумовлюється практичністю та наглядністю, а отже має володіти зоровим символом. Таким чином, з'явилася система арабських чисел, яка співвідносилася з визначеною кількістю.

Наочність та предметність поступилися місцем абстрактному уявленню про число. Народи стародавнього світу наділяли числа сакральною силою, вбачали в них прихований зміст та магичні можливості впливати на оточуючу реальність. У сучасних мовах ці вірування збереглися на фразеологічному рівні, де нумеральні елементи фразеологічних одиниць сугестують сакральне значення. У наші дні сакральність чисел зберігається у таких фразеологічних одиницях як: англ. *the seventh heaven, a cat has nine lives*, нім. *in sieben Sprachen schweigen, neun Häute der Zwiebel*.

Як одна із найважливіших онтологічних категорій, категорія кількості, відноситься до фундаментальних категорій філософії, які є результатом пізнання предметів та якостей об'єктивного світу. Оскільки онтологічність передбачає чітку визначеність, категорія кількості реалізується на онтологічному рівні також у термінах визначеності.

1.2. Гносеологічний аспект категорії кількості

Ключовою ідеєю багатьох сучасних філологічних досліджень виступає фундаментальний принцип антропоцентричності мови, тобто її невід'ємний зв'язок з людиною, її свідомістю, мисленням і когнітивною діяльністю. За твердженням В. фон Гумбольдта, мова - це не лише засіб вираження вже пізнаної дійсності, але засіб пізнання невідомого [7: 113]; диференціація мов — це не лише розрізнення звуків і знаків, а розрізнення самих світоглядів, у чому і полягає кінцева мета усіх лінгвістичних досліджень [2: 66]. Не дивно, що останні кілька десятиліть вітчизняні та зарубіжні дослідження марковані різким підвищенням інтересу до вивчення когнітивного аспекту мови.

Адже картина світу — це усі знання про об'єктивну чи усвідомлювану дійсність, відображаються у когніції суб'єкта пізнання [12: 5]. Співвіднесеність образу картини світу, закріпленого у свідомості та у мові, вказує на виділення концептуальної форми та мовної форми картини світу. Мовна форма картина світу не є самостійною, і взаємодіє із концептуальною картиною світу, яка реалізується у феноменах концептуалізації і категоризації.

Пізнання світу призводить до формування поняттєвих категорій. Проблема категоризації є однією із найважливіших у науці. Категоризація розглядається як інтерпретація конкретного об'єкту явища або події. Її суть полягає у розділенні усього онтологічного простору на різні категоріальні області. Концептуалізація ідентифікується когнітологами як процес осмислення інформації, яка надходить до людини в результаті її когнітивної діяльності, процес утворення концептів, концептуальних структур і усієї концептуальної системи у мозку (психіці) людини, а також живий процес породження нових смислів (концептів) [10: 90]. У нескінченному різноманітті світу усі види та форми матерії характеризуються якісною та кількісною визначеністю. Категорії пізнання рефлектують усі закономірності

людського пізнання. Без їх вираження неможливе пізнання об'єктивного світу.

Категорія кількості належить до найважливіших категорій, що були виділені людством, оскільки вона виконує методологічну та світоглядну функцію. Кількість — це поняттєва категорія, що об'єктивує зовнішню визначеність об'єкта квантифікації: його величину, число, об'єм, ступінь розвитку властивостей та ін. Ця категорія є універсальною й необхідною з точки зору пізнання дійсності.

Чимало вчених слідом за постулатом В. фон Гумбольдта про те, що мова — це орган мислення, розглядають статус поняттєвих (мисленневих) категорій у їх когезії з мовними категоріями.

Г. Пауль свого часу запропонував розрізняти психологічні та граматичні категорії, зазначаючи, що кожна граматична категорія з'являється на основі психологічної [11: 341].

І.О. Бодуен де Куртене спробував виявити зв'язок між математичною та мовною кількістю. До першої він відніс просторову, часову, числову кількість та інтенсивність. Нумеративи, граматичне число, збірність, фреквентативність, мовні засоби вираження просторової, часової кількості, розміру та напрямку — елементи, які маркували мовну кількість. Вчений стверджував, що в основі якості знаходиться кількість, адже різниця двох якісно різних предметів полягає у наявності конкретних складових елементів у одного предмета, та їх відсутності у інших [5: 46].

Дослідники вивчають питання категорії кількості з різних сторін, виділяючи для розгляду окремі аспекти. Більшість лінгвістів розглядають кількість як широке поняття, утворюване різними за своїм характером складниками, серед яких найрелевантнішими є число, розмір та множинність.

Однією з базових кількісних опозицій виступає «одиничність :: множинність». У рамках нашого дослідження інтерес викликає саме феномен множинності, оскільки сингулярність є апріорно визначеною.

О.О. Холодович визначив множинність як опозицію одиничності, яка за своїм складом є різноманітною, та створив розгорнуту класифікацію видів множинності, серед яких виявив 12 типів, укладених у 6 антитез: 1) визначена :: невизначена; 2) множинність предметів :: предметна множинність; 3) цілісна множинність :: дискретна множинність; 4) однорідна множинність :: неоднорідна множинність; 5) арифметична множинність :: алгебраїчна множинність; 6) тотальна множинність :: партитативна множинність [14: 174]. Класифікація мовних засобів вираження кількості привела до виділення 11 груп квантитативів із значеннями загальності, незагальності, повної сили множини, точної сили множин, неточної сили множини та порядку.

О.В. Бондарко одним із перших у своїх дослідженнях найближче співвідніс логічну категорію кількості та мовну, та запропонував замінити термін «поняттєва категорія» терміном «функціонально-семантичне поле» [6: 123]. Була підкреслена лінгвістична суть категорій, зміст яких аналогічний змісту граматичних категорій, а засоби вираження представлені різнорівневими мовними засобами. У результаті, категорія кількості була репрезентована у вигляді функціонально-семантичного поля із власною структурою, центром, периферією та точками пересічення із іншими категоріями.

Результатом пізнання людиною об'єктивної дійсності є категоризація отриманих знань у її когніції. Мова є засобом вираження кумульованої інформації. Відтак, семантична категорія кількості є результатом мовного оформлення категорії кількості, сформованої у людській свідомості унаслідок гносеологічних пошуків.

1.3. Лінгвістичний аспект квантитативності. Структура функціонально-семантичного поля квантитативності

Засоби омовлення кількості детерміновані специфікою позначуваних предметів, типом мислення, інгерентними ознаками конкретної мови. Мовна категорія кількості поліаспектна, вона охоплює різні рівні іманентної системи.

У термінах функціонально-семантичного поля (ФСПК) кількості засоби вербалізації у ряді германських мов, були описані групою дослідників, які працювали під керівництвом В.В. Акуленко. У своїх працях вони опиралися на запропоновану їм загальну концепцію ФСПК. Хоча детально вивчалися лише засоби вираження оцінки кількості та одиничності, автори орієнтувалися на структуру макрополя кількості у цілому [1: 17].

Структура ФСПК у германських мовах має наступне представлення. Макрополе кількості розділяється два поля другого рангу: точної та неточної кількості. Перше поле – поле точної кількості – презентоване двома полями третього рангу: нумеральності та одиничності. Поле неточної кількості представлене мікрополями другого рангу: множинності та оцінки невизначеної кількості. Поле оцінки невизначеної кількості поділяється на мікрополя четвертого рангу: невизначено малої кількості та невизначено великої кількості.

Дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених, а також емпіричний матеріал свідчать про домінантність числівників в парадигматичній групі квантитативності. Числівники відокремлюються від інших кількісних слів як у плані змісту, так і в плані вираження. Реалізуючи сему числа, числівники співвідносяться із абстрактними одиницями, позбавленими предметності, чим і відрізняються від іменників. Кожний із числівників реалізує загальну сему числа, що дає йому підстави бути співвіднесеним з рядом слів загального значення числа, а також конкретну сему числа, яка відокремлює один числівник від іншого.

Числівники германських мов поліфункціональні. Це виявляється у номінативно-квантитативній функції, за допомогою якої виражаються результати пізнання кількісних відносин об'єктивного світу; у когнітивній функції, яка узагальнює й аналізує складний, ступінчатий шлях пізнання кількісної реальності; в прагматичній функції, яка здійснює емоційно-вольовий вплив на адресата в умовах фразеологічного контексту; в словотвірній функції денумеративів.

Іменник англійської та німецької мов має здатність не лише визначатися кількісно, а й виступати у функції кількісного визначника. Серед іменників можна виділити такі, які, з одного боку, співвідносяться з лічбою, з іншого боку – з вимірюванням. Функціонування цих двох груп слів обумовлено природою кількісно визначених об'єктів.

Серед іменників англійської та німецької мови виділяються наступні групи кількісних слів:

- збірні, напр.: англ. *crowd, group*, нім. *Schar, Gruppe*;
- зічувальні, напр.: англ. *dozen, score*, нім. *Dutzend, Punktzahl*;
- дименціональна лексика, напр.: англ. *inch, foot, ounce, yard, fathom, pound*, нім. *Zoll, Fuss, Unze, Fatom, Pfund*;
- імена кількості: англ. *number, amount, quantity, measure*, нім. *Anzahl, Menge, Größe, Maß*.

На синтагматичному рівні слова, пов'язані із лічбою, як і слова міри та маси у певному контексті здатні реалізовувати значення невизначеної, приблизної кількості [16: 149]. Конкретність та точність змісту досліджуваних слів замінюється на абстракцію та невизначеність, напр.: англ. *The population was about... a couple of hundred Indians, a few score Chinese and seven Europeans (Orwell), Mrs. Davidson pointed out the schooner, moored two or three hundred yards from the side (Maugham)*, нім. *Vor Hunderten Augen ... wurde der Verurteilte vom Kommandanten selbst unter die Egge gelegt. (Kafka), Zwei Schwerverletzte, ein paar Dutzend Leichtverletzte und ungefähr hundert Verhaftungen (Remarque)*, та ін.

Серед займенників виокремлюється група квантифікаторів, які реалізують функцію кількісних детермінаторів, що мають значення дефінітної та індефінітної кількості. У германських мовах виокремлюється група займенників, які мають значення «одичності», яка утворює семантичну опозицію «визначеність :: невизначеність». Значення «багато / мало» в англійській та німецькій мовах представлено лексичним рядом, який утворює опозиції англ. “much :: little”, “many :: few”, нім. “viel::wenig”. Серед займенників, що вказують на невизначену кількість, виокремлюються одиниці, типу англ. *all, several, some, whole*, (нім.) *alle, mehrere, einige, ein bisschen, ganz*, які виражають ідею кількості сумарно, партитивно та ін.

Кількісні прикметники англійської мови утворюють дві групи слів, які співвідносяться з поняттям обчислення і вимірювання. Перша група слів реалізує сему числа як експліцитно, так і імпліцитно, напр.: англ. *double, decimal, triple*, нім. *doppelt, dezimal, dreifach* та ін. Крім того виокремлюється група прикметників, які реалізують значення невизначеної кількості у площинах розміру, дистанції, інтенсивності тощо, напр.: англ. *big, distant, great, high, last, long*, нім. *groß, fern, großartig, hoch, letzt, lang, weit*, та ін.

Дієслово внаслідок своєї семантики рідше, ніж інші частини мови, виражає значення кількості. Дії та стани омовляються формами категорій кількісної аспектуальності, яка може бути визначена як функціонально-семантична категорія, змістом якої є характер протікання дії, а вираженням – морфологічні, словоутворюючі та лексичні засоби за участі деяких синтаксичних елементів речення.

Граматичні характеристики числа дієслів мають опосередкований характер, лексичне вираження кількості в дієслові здатне диференціювати динаміку кількісних відносин відповідно до категоріального значення процесуальності, яке є характерним для дієслова. Отже, у смислових структурах дієслів англійської та німецької мови, які співвідносяться із лексичними засобами вираження кількості, поряд із семами дій

виокремлюються семи кількісної ознаки дії, напр.: англ. *to increase, to decrease*, нім. *zunehmen, abnehmen*. Ці дієслова реалізують сему невизначеної множини, що є характерним для дієслів германських мов.

На відміну від іменників та прикметників, для дієслів не є властивим значення визначеної множини. Виключеннями є лише конверсиви типу англ. *to double, to quarter*, нім. *verdoppeln, vierteln*, та ін., які реалізують значення числа (визначеної множини), запозичене у відповідних частин мови. Крім того, дієслово здатне номінувати не саму кількість, а відобразити динаміку кількісних відносин у бік їх зменшення або збільшення. Відповідно виділяємо групи дієслів, які показують зміну кількості у бік:

а) зменшення, напр.: англ. *to reduce, to decrease, to decline*, нім. *redizieren, senken, nachlassen*, та ін.;

б) збільшення, напр.: англ. *to add, to increase, to rise*, нім. *hinzufügen, aufsteigen, aufrücken*, та ін.

Прислівники англійської мови також використовуються для вираження значення кількості – вони функціонують для вираження великого, малого, надмірного, недостатнього, повного чи неповного ступеня або міри ознаки, яка реалізується за допомогою слів, що сполучаються з прислівниками, напр.: англ. *He was **very** tall and thin... (Maugham), ...the men were glad **enough** to rush out of the yard...(Orwell), Oh, **hardly** as bad as that, I trust (Orwell)*, нім. *Hinter den Dächern der Fabrik leuchtete er **sehr** stark (Remarque), ...wo schon das kaum mehr ein Ton ist, mehr eine Reiberei (Süskind), Die zarten Blätter der Bäume ... sahen fast weiß aus, durchsichtig **beinahe** (Remarque)*, та ін.

Наприклад, у поєднанні з прикметниками або числівниками прислівники виконують підсилюючу чи послаблюючу функцію; вони нейтралізують або виділяють ознаку, позначену прикметником або числівником, напр.: англ. *When Dr McHale went back he found his wife **nearly** dressed (Maugham), If he had one person, **just** one, to halve his loneliness (Orwell)*, нім. *wenn auch nicht genau voraussah, so doch im Bereich der*

*Möglichkeit erblickte (Kafka),... nicht sehr glücklichen Anlage zu ziehen und **fast** völlig ihnen entsprechend zu leben (Kafka).*

В англійській мові на значення неозначеної кількості можуть вказувати й деякі службові слова, серед яких, наприклад, виокремлюються слова, напр.: англ. ...*and, **among** his former friends, there are still some who are able and willing...* (Austen), нім. *Ich war **unterwegs** zu Pat* (Remarque).

Мовна категорія кількості відображає сформовану у когніції людини поняттєву категорію кількості широким спектром репрезентантів. Маючи складну структуру, кожне поле ФСПК презентоване комплексом мовних одиниць, а надто – мікропіле множинності. Будучи у опозиції до одиничності, множинність представлена широкою структурою частиномовних вербалізаторів, які реалізують сему невизначеної кількості.

Розділ 2 Семантична класифікація субстантивних вербалізаторів невизначеної кількості

Гносеологічні пошуки людини знаходять вихід у феноменах концептуалізації та категоризації перцептивного та інтелектуального досвіду. З огляду на загальноприйнятий принцип антропоцентричності мови особливу актуальність становить питання омовлення квантитативних відношень, поліаспектність яких висвітлена у доробках багатьох філологів.

Кількість разом із іншими онтологічними категоріями належить до універсальних категорій, в основі яких — об'єктивна реальність, рефлектована в семантиці мов. Загальне значення кількості у мові актуалізується через визначену та невизначену кількість, маніфестантованих на всіх рівнях мовної системи.

Одним із популярних засобів невизначено-кількісної вербалізації в англійській мові є іменник, який виражає кількісні відношення поліаспектно та різнонаправлено. Субстантиви представляють собою клас мовних одиниць з найбільш репрезентативним потенціалом. Вони представляються потужним номінативним засобом з багатою семантикою, що вимагає комплексних та узагальнюючих досліджень.

Лексикографічний аналіз дає змогу таксономізувати іменники англійської та німецької мов з семою невизначеної кількості за наступним критерієм:

1. За вектором репрезентації семантики НК виділяємо:

1.1. Лексеми, що екстеріоризують невизначену кількість як таку, у «чистому» вигляді, напр. англ. *quantity*, *amount*, *number*, нім. *Betrag*, *Summe*, *Quantität*, *Menge*, *Anzahl*. Семантичне наповнення даних лексем рефлектує виключно квантитативну суть, яка корелює з поняттям невизначеної множини безвідносно до кількісних оцінок, напр.: англ. *The doctor sent back a quantity of opium, illegally procured, medicine for the elephant... (Orwell), ...and purchased with fifteen hundred pounds of ready money more than ten times that*

amount of debts (Thackeray), They went down to the quay and got out of their boxes a number of books (Maugham), нім. Für die Fußreise genügte ein solcher Betrag auch vollkommen (Kafka), er hätte, eine Summe, und legte sie auf den Tisch (Kafka), Aber vom Mystischen hat er eine Menge verstanden (Süskind). У випадку представленої первинної номінації [1: 23], відсутня образність – лексема актуалізує своє єдине чи основне значення, спрямоване на денотат. Прямий характер номінації зберігається навіть у випадку посилення за допомогою кваліфікаторів та інтенсифікаторів, напр.: англ. *great quantity, big number, a great many*, нім. *ganz groß Zahl, ein bisschen Wenige*.

1.2. Лексеми з полюсним маркуванням індефінітно-кількісних ознак, у корпусі яких виділяємо:

а) субстантиви з семою невизначено великої кількості, напр.: англ. *greatness, mass, totality, host, lot, plenty*, нім. *Unmass, Überfluss, Anhaltung, Reichtum, Überschuss* ;

б) субстантиви з семою невизначено малої кількості, напр.: англ. *smallness, minority, paucity, littleness, paltriness, infitesimality*, нім. *Wenige, Ausmass, Umfang, Wenigkeit, Mangel, Minderheit*.

До стратуму цих номенів тяжіють вербалізовані маніфестанти квантитативності, семантичними компонентами значень яких виступають семи «багато / мало». Даний корпус одиниць обіймає нейтральні та стилістично забарвлені лексичні маркери, напр.: англ. *multitude, the many, fewness, abundance, profusion, trifle, scarcity, bagatelle, money-bag*, нім. *Vielzahl, Übermass, Fülle, Menge, Kleinigkeit, Anzahl, Ausmass*.

2. За вектором семантичної деривації виокремлюються:

1) лексеми, де невизначено-кількісна семантика є інгерентно первинною, напр.: англ. *lots and lots, dose of one's own medicine, unknown quantity, multitude of sins*, нім. *eine hübsche Menge, eine Vielzahl von Sünden, Höchstmenge*;

2) вторинні утворення, які представляють собою результати семантичної деривації від первинного значення. Це опосередковано мотивована

номінація, що рефлектує денотат, зафіксований у мові вже іншим словом. У деяких випадках подібні номінації виходять за рамки системності і реалізуються на комунікативному рівні, напр.: англ. *furlongs of fun, Manhattan of books*, нім. *ein Schock Worte, Berge von Kuchen, Geld i Scheffel ausgeben*.

Вторинне значення індефінітної кількості у іменників може бути:

а) метафоричним, що передає образність, маркує емоційність та суб'єктивні оцінки мовця, напр.: англ. *to be a bundle of nerves, flood of tears, oceans of time, a drop in the ocean*, нім. *ein Wald von Masten, ein Erguss von Schmerz, Sturzbach von Tränen*;

б) метонімічним, напр. десемантизація слів міри та ваги, генетично утворених від назв частин тіла, напр.: англ. *ells of sleep, to be fathoms deep in love, span of life*, нім. *in der Arbeit bis über den Kopf sein, bis über die Ohren verliebt sein*; сосудів, напр.: англ. *tons of letters, bushels of girls*, нім. *ein ganzes Schock Kinder haben, ein Pfund Weisheit*, тощо.

Згідно семантичної класифікації субстантивів споріднених мов, номени сугестують сему невизначеної кількості як прямо, так і опосередковано. У випадку субстантивів первинної актуалізації субстантивні одиниці сугестують значення невизначеності без вказівок на інші значення. При вторинній актуалізації сема невизначеного числа реалізується через номінації, де кількість рефлектована не прямо, а тому може бути акомпанувати ся суб'єктивною оцінкою даної невизначеної кількості.

Розділ 3 РІЗНОРІВНЕВА ПРЕДСТАВЛЕНІСТЬ НЕВИЗНАЧЕНО ВЕЛИКОЇ КІЛЬКОСТІ СУБСТАНТИВАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ

3.1. Морфемні засоби вираження індефінітності

Мовна категорія кількості представлена комплексом різнорівневих маркерів, чиє семантичне наповнення співвідноситься з логічним поняттям про кількість [9: 185].

У корпусі морфемних засобів позначення невизначено великої кількості виділяють: корені, основи та афікси [8: 74]. Невизначені квантифікатори типу англ. *many*, *much*, нім. *viel* набувають епідигматичних потенцій утворювати нові слова, презервуючи сему невизначено великої кількості, напр.: англ. *muchness*, нім. *Vielheit*, *Vielzeit*.

У порівнянні з англійською, німецька мова репрезентує індефінітно велику кількість за допомогою групи коренів, напр.: *Zahl* (*Unzahl*, *Anzahl*, *Überzahl*), *Masse* (*Unmass*, *Anmasse*). Завдяки особливостям словотвору, продуктивні основи, які сугестують сему невизначено великої кількості, співпадають із коренями.

До префіксів, що виступають реалізаторами семи невизначеної множинності перш за все відноситься інтернаціональна група інтенсифікуючих префіксів латинського та грецького походження напр.: *poly-*, *mini-*, *macro-*, *ultra-*, *maxi-*, та ін. Слід вказати, що наступні інтенсифікуючі префікси, а саме: *super-*, *extra-*, *under-*, *arch-* у німецькій мові мають власне німецькі відповідники, напр.: *superhuman* – *Übermensch*, *superconductor* – *Supraleiter*, *supermarket* – *Supermarkt*, *excavation* – *Ausschachtung*, *extravagance* – *Extravaganz*, *undercoat* – *Grundierung*, *underwear* – *Unterwäsche*, *archangel* – *Erzengel*, *archetype* – *Archetyp*.

Власне німецькі префікси *un-* та *über-* сугестують сему невизначено великої кількості у складі лексем типу *Unmass*, *Unmenge*, *Übermacht*,

Überzahl, Überschuss, напр.: *Sie verbrauchten eine Unmenge bunter Kugeln, Kerzen und Lametta (Remarque)*.

Субстантивні одиниці, які дають назву безперервному процесу чи повторюваній дії, також марковані семою невизначено великої кількості. На морфемному рівні дане значення експліковане префіксом *re-* в англійській мові та кількома німецькими відповідниками типу *wieder-* та *ver-*, крім *re-*, напр.: *Even the best of jokes cannot bear an indefinite **repetition** (Maugham) – ...sah schon in dieser **Wiederholung** das Aussprechen... (Kafka), ...my eager young mind, yearning for knowledge and **refinement** (Orwell) – ...wenn er gleich **Verbesserungsvorschläge** gemacht hätte (Kafka)*.

Серед субстантивних маркерів невизначено великої кількості у споріднених мовах виокремлюється група із суфіксом англ. *-ful*, нім. *-voll*, деривати якої екстеріоризують сему індефінітності, напр.: англ. *sackful, armful, handful*, нім. *Handvoll, Armvoll*, та ін. Номінативні одиниці, побудовані за допомогою суфіксів *-le\er*, які позначають фреквентативність дії як у німецькій так і у англійській мові, марковані семою невизначеного числа, напр.: англ. *cackle, stutter*, нім. *Gelächter, Stotter*.

Аналіз емпіричного матеріалу сприяв виокремленню морфемних засобів позначення невизначеної кількості на векторі предметності, та показав відмінності між маніфестацією індефінітно великої кількості у німецькій та англійській мовах.

3.2. Морфологічні актуалізатори невизначено великої кількості

Морфологічна представленість невизначено великої кількості тісно пов'язана із граматичною категорією числа іменників. Перша за все, граматична форма множини субстантивних лексем, вказуючи на число, більше ніж 1, тим самим сугестує уявлення про неконкретну множинність [17: 16], невизначену кількість.

У споріднених мовах виділяється декілька засобів формування множини у субстантивів на морфологічному рівні, а саме:

1) за допомогою адитивного форманту англ. -(e)s, нім. -(e)n, -(r)n, напр.: англ. ...*this truth is so well fixed in the **minds** of the surrounding **families*** (Austen), нім. *Wir gingen zu dem **Wagen**, der in der Ecke des Hofes stand* (Remarque), *Von den Wänden starrten aus unbeweglichen **Gesichtern** Augen herab*(Remarque). В англійській мові існує група субстантивів, яка утворює множину за допомогою суфіксу давньогерманського походження -en, напр.: *oxen, brethren, children*.

2) через заміну кореневої приголосної чи голосної, напр.: англ. *You're going to be, so to speak, a **wolf** in sheep's clothing* (Orwell) – *Though not yet full-grown, they were huge dogs, and as fierce-looking as **wolves*** (Orwell), нім. *Ich legte die **Hand** um ihre Schulter* (Remarque) – *Sie legte ihre **Hände** um meine Schläfen* (Remarque). В обох мовах представлені субстантивні одиниці, форму множини яких можна визначити лише з контексту, напр.: англ. *Then a **sheep** confessed to having urinated in the drinking pool* (Orwell) – *The animals lashed ropes round these, and then all together, cows, horses, **sheep*** (Orwell), нім. *Ein **Käfer** summte irgendwo – aber er kam nicht näher* (Remarque) – *Maikäfer kamen trinken aus den Linden herangeaumelt* (Remarque).

Сему невизначено великої кількості представляє значна група субстантивів зі значенням збірності [15: 185]. Ознаки невизначеної кількості позначаються адитивним формантом англ. -s, нім. -(e)n у номінації типу англ. *crowd – crowds*, нім. *Masse - Massen*. Група іменників типу *apery, machinery, pottery, cutlery, pewage* маніфестує значення збірності у англійській мові, що включає, назви родового поняття, за допомогою суфіксів -ery, -age. У німецькій мові явище збірності виражається найчастіше суфіксом -rei(e): *Bäckerei, Töpferei, Maschinerie*.

О.О. Холодович, виокремлюючи внутрішню та зовнішню кількість, протиставляє множину іменників іменниками розряду pluralia tantum, які

позначають предмети, що складаються з двох або більше частин [1: 64], напр.: англ. *scissors, spectacles*, нім. *Schere, Brille*.

У плюративній формі слова англ. *dozen, score*, нім. *Dutzend, Punktzahl* передають невизначену кількість за умови препозитивної відсутності числівника [18: 34]. Дані лічильні слова слугують засобами евалюації та гіперболізації, напр.: англ. *But I've heard you tell the story **dozens** of times* (*Maugham*), нім. *Jeden Tag gab es ja **Dutzende** von Auktionen* (*Remarque*).

До денумеративів, які використовуються на позначення невизначеної кількості в англійській та німецькій мовах, належать слова типу англ. *hundreds, thousands*, нім. *Hunderte, Tausende*, що конвертувалися в іменники, напр.: англ. *They looked at **hundreds** of houses; they climbed **thousands** of stairs* (*Maugham*), нім. *Vor dem Eingang zum Rennplatz war ein langes, niedriges Podium aufgebaut, auf dem **Hunderte** von Frauen* (*Kafka*).

Множинність, перебуваючи в опозиції до одиничності, сугестує сему невизначено великої кількості широким набором маркованих одиниць у споріднених мовах, що показав аналіз емпіричного матеріалу, із залученням художніх текстів.

3.3. Синтаксичні засоби вираження неозначено великої кількості

Синтаксис виступає у ролі найважливішої ланки не тільки лише вивчення й опису мови, але й її функціонування. Синтаксичне словосполучення утворюється кожного разу за певною моделлю на основі різних лексичних одиниць для реалізації конкретних смислів конкретного повідомлення. Іменник виступає найпродуктивнішою частиномовною опорною одиницею підрядних словосполучень, які називаються іменниковими (субстантивними).

Субстантивна конструкція – будь-яка граматично впорядкована група слів з іменником в ролі стрижневого компонента, утворена на основі його детермінації якимись словами (частинами мови) чи синтаксичними

конструкціями. Субстантивна конструкція через належність її стрижневого компонента до лексико-граматичного розряду іменників є не просто будівельним матеріалом для речення. Вона може функціонувати як самостійна синтаксична одиниця не тільки в межах речення, а й незалежно від нього [4: 101].

Вербальна представленість семантики невизначеної кількості варіюється у рамках базових синтаксичних моделей, стрижневим компонентом є субстантив із семою невизначено великої кількості:

- 1) Adj + N, напр.: англ. *She had delicate health and had undergone **a great number** of operations (Maugham), ...he had left gaming debts behind him to a very **considerable amount** (Austen), нім. *Es waren Leute aller Berufe... **eine gute Anzahl** Arbeiter und viele Frauen (Remarque);**
- 2) Pron + N, напр.: англ. *some dozens, a few piles,* нім. *mehrere Teile, einige Schwärme;*
- 3) N₁ of / von N, де N₁:
 - а) відчисловий конверсив, напр.: англ. *Think of the **thousands of people** I've met since then (Maugham), All this he seemed to see ... through the green water, **hundreds of fathoms** down and still Sinking,* нім. *... was die Menschheit in **Tausenden von Jahren** erreichen und nicht erreichen konnte (Remarque),... wie mir **Hunderte von Herren** Oberkellnern, die wir seit jener Zeit hatten, bestätigen müssen... (Kafka);*
 - б) десемантизований мезуратив, напр.: англ. *The hens and ducks, for instance, saved **bushels. of corn** at the harvest by gathering up the stray grains (Orwell), ...und ich brachte den ersten **Armvoll von Rosen** ungehindert zum Wagen (Remarque);*
 - в) інший квантитатив, напр.: англ. *All down the roadway it was **a sea of white muslin backs** of women (Orwell), Some filthy-looking curs,... dozed or snapped at their fleas among **the piles of the buildings** (Orwell).* нім. *als ginge die Tür auf und **eine Welle von***

Wärme und Glanz käme herein (Remarque), ...alle Augenblicke die Richtung wechselnd, wie in einem Windwirbel der Lärm jagte (Kafka).

У мові широко вживаються повторення як засіб актуалізації невизначено великої кількості. Редуплікація субстантивів у контекстуальному оточенні набуває потенцій вираження семи індефінітно великої кількості, де стрижневий компонент – субстантивна одиниця має форму множини, напр.: англ. *...and I have devoted **hours and hours** to her amusement (Austen), There were **rows and rows** of little bungalows, trim and neatly painted in green (Maugham), Langsam drehte sich die Landschaft vorbei, das Dorf mit **diesen Dächern und Dächern**...*(Remarque)

Завдяки використанню додаткових лексем окрім субстантивів у рамках синтаксичних конструкцій споріднених мов, екстеріоризація невизначено великої кількості на синтаксичному рівні репрезентована широким спектром синтаксичних засобів. Через особливості стрижневих компонентів синтаксичних структур, субстантиви споріднених мов вступають у зв'язок із іншими лексемами прямо або через прийменники.

3.4. Фразеологічне буття маркерів індефінітно великої кількості

Субкатегорія індефінітної (невизначеної) кількості як інгерентна складова ФСПК також маніфестована різновекторними мовними одиницями, серед яких чільне місце займають фразеологічні одиниці. Фразеологізми з індефінітно-кількісною семантикою, як правило, виступають маніфестантами поняттєвих та мовних категоріальних інтеркорреляцій кількості з якістю, градуальністю, акційністю, оцінкою, інтенсивністю, темпоральністю, локативністю тощо.

Серед корпусу ФО, які омовлюють концепт невизначеної кількості, чільне місце займають іменники. Семантизація невизначеного числа може актуалізуватися безпосередньо через прями вербалізатори, що представляють

концепт у "найчистішому" вигляді, напр.: англ. *to give a dose of one's own medicine, unknown quantity, to cover a multitude of sins*, нім. *eine hübsche Menge, eine Vielzahl von Sünden, Höchstmenge* або опосередковано, внаслідок перенесення семантики індефінітного числа за допомогою метонімії та метафори, напр.: англ. *a drop in a bucket, to be a bundle of nerves, budget of news*, нім. *ein Wald von Masten, ein Erguss von Schmerz, Sturzbach von Tränen, eine Lawine von Gästen*.

Особливий інтерес викликають ФО, субстантивний компонент яких виражає невизначено велику кількість завдяки вторинній актуалізації [1: 111]. Сема первинного значення субстантиву, який є стрижневим компонентом ФО, пригнічується, актуалізуючи вторинне значення «великого» чи «інтенсивного». Беручи до уваги образи, представлені субстантивами [1: 225], фразеологізми доречно розділити на кілька розрядів, де стрижневий компонент актуалізує:

- 1) образ великого контейнеру, напр.: англ. *a barrel of fun, a budget of news, a well of knowledge, a hatful of money*, нім. *die Hucke von Lügen, ein Kübel voll Schmutz, ein Sack von Hoffnungen, ein Kelch der Freuden*;
- 2) образи природних явищ. Коло субстантивів, які актуалізують сему невизначеної кількості через образ природного явища є надзвичайно широким, саме тому їх можна об'єднати у кілька груп типу:
 - а) пов'язаних із масою води, напр.: англ. *a sea of troubles, oceans of love, vawe of panic*, , нім. *das Meer der Tage*;
 - б) пов'язаних із особливостями рельєфу, напр.: англ. *mountain of debts, hill of difficulties, jungle of complications, forest of spires, desert of despair*, нім. *ein Wald von Fahnen, ein Berg des Geldes, die Wüste des Kummers*;
 - в) пов'язаних із опадами, напр.: англ. *a hailstorm of shells, a hail of blows, a shower of sparks, a rain of leaves, snowfall of confetti*, нім. *der Regen des Geldes, ein Hagel von Weisheit, ein Hagel von Schlägen, der Schneefal des Flaums*;

- г) пов'язаних із рухомими природними масами, напр.: англ. *waterfall of colour*, *cascade of emotions*, *avalanche of remorse*, *affluence of customers*, нім. *eine Flut von Tränen*, *ein Schwall der Worte*, *ein Schalmflut der Verleumdungen*, *eine Sturzflut von Phantasie*, *eine Lawine von Gästen*;
- 3) одиниці часу, напр.: англ. *centuries of pain*, *eternity of love*, нім. *bis in alle Ewigkeit*, *durch die Jahrhunderte*;
- 4) сукупності організмів чи предметів, напр.: англ. *a bunch of guys*, *a flock of girls*, *a drove of bankers*, *a crowd of passengers*, *a rabble of thoughts*, нім. *eine Ladung Vernunft*, *ein Schwefelbande Leute*, *der Haufen der Jungen*, *die Herde der Schafe*;
- 5) військові підрозділи, напр.: англ. *a squad of pupils*, *an army of cockroaches*, *a battalion of trees*, *a squadron of children*, нім. *ein Legion der Käfer*, *die Armee von Arbeitslosen*, *die Schwadron der Vögel*;
- б) частини тіла, напр.: англ. *to be head over heels in love*, *up to the neck, waist-deep*, *have one's hands full of troubles*, нім. *bis über den Kopf bewaffnet sein*, *bis über die Ohren verliebt sein*, *bis an den Hals Schwierigkeiten haben*.

Будучи основним компонентом фразеологічних одиниць, субстантиви виражають невизначено велику кількість завдяки своїй образності. Номени, які позначають об'єкти реальної дійсності, наділені характеристиками «великий» чи «інтенсивний» є типовими репрезентантами семи індефінітно великої кількості у германських мовах.

ВИСНОВКИ

Функціонально-семантичне поле кількості є результатом мовної актуалізації поняттєвої категорії кількості, сформованої у когніції людини.

ФСП кількості має власну структуру, у якій виділяється 2 макрополя – точної та неточної кількості. Поле точної кількості репрезентоване мікрополями нумеральності та одиничності. Поле неточної кількості репрезентоване субполями множинності та оцінки невизначеної кількості. Мікрополя невизначено малої та великої кількості відносяться до субполя оцінки неточної кількості.

Одиниці досліджуваного нами ФСП невизначеної кількості (на матеріалі субстантивів) знаходять у германських мовах багаторівневу мовну об'єктивацію. Мікрополе невизначено великої кількості представлене за прототипічним образом, тому як і ФСП кількості, воно є біцентричним: перший центр складає категорія множинності, а другий, лексичний, центр представлений субстантивними номінаціями кількості.

Ядро поля складають конституенти, які актуалізують сему невизначено великого числа у чистому вигляді. До периферії поля входять одиниці, які маніфестують ядерну сему ускладненою конотаційними значеннями або опосередковано через перенесення.

Одиниці мікрополя невизначено великої кількості різнорівнево маніфестовані у досліджуваних мовах.

Нам вдалося встановити розташування екстеріоризаторів у структурі ФСП невизначено великого поля кількості. Так, ядро складає лексичний та морфологічна категорія множинності, морфологічна категорія збірності відноситься до навколоядерної зони, а периферія ФСП репрезентована морфемним та синтаксичним екстеріоризаторами.

Домінуючими маркерами невизначено великої кількості на морфемному рівні споріднених мов виступають префікси та афікси.

На морфологічному рівні індефінітно велика кількість експлікована через граматичну форму множини субстантивів, збірні іменники та денумеративи.

Аналізуючи вербалізацію значення невизначено великої кількості на синтаксичному рівні нам вдалося виділити кілька моделей, субстантив виступає стрижневим компонентом.

Широкий спектр субстантивних маніфестантів семи невизначено великої кількості у споріднених мовах представлений на фразеологічному рівні. Завдяки образності, іменники набувають потенції маніфестувати індефінітно велику кількість у складі вторинних утворень через процеси метонімічного чи метафоричного перенесення.

Полірівневий системний аналіз лексико-семантичних груп субстантивів англійської та німецької мови виявив полірівневу екстеріоризацію ідеї невизначено великої кількості у системі сучасних англійської та німецької мови. Перспективним вважаємо полірівневий аналіз інших лексико-граматичних класів слів з урахуванням системно-функціонального та дискурсивного буття вербалізаторів невизначено великої та малої кількості на інтра- та інтерлінгвальних векторах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акуленко, В.В. Категория количества в современных европейских языках. / В.В. Акуленко, С.А. Швачко, Е.И. Букарева и др. – Киев: Наук. думка, 1990. – 284 с.
2. Алпатов, В.М. Части речи. / В.М. Алпатов. – М.: Наука, 1990. – 268 с.
3. Аристотель. Сочинения в четырех томах. / Аристотель. – Т. 1. – М.: Мысль, 1975. – 550 с.
4. Баранова, С.В. Словосполучення із опрним кількісним іменником. / С.В. Баранова // Засоби квантифікації: лінгвокогнітивні аспекти: Монографія/ За редакцією проф. С.О. Швачко./ С.О. Швачко, С.В. Баранова, І.К. Кобякова, О.М. Медвідь, Н.І. Чернюк. – Суми: Вид-во СумДУ, 2007. – С. 101-111.
5. Бодуэн де Куртене, И.А. Количественность в языковом мышлении // Избр. труды по общему языкознанию. – Т.2. / И.А. Бодуэн де Куртене. – М.: Изд-во АН СССР, 1963. – 324 с.
6. Бондарко, А.В. Количественность// Теория функциональной грамматики и. Качественность. Количественность./ А.В. Бондарко. – СПб.: Наука, 1996. – 255 с.
7. Гумбольдт, В. фон, Избранные труды по языкознанию. / В. фон Гумбольдт – М.: Прогресс, 1984. - 400 с.
8. Єгорова, О.І. Морфемні засоби вираження визначеної/ невизначеної кількості./ О.І. Єгорова // Матеріали VII Міжвузівської конференції молодих учених (27-28 січня 2009р.)/ Ред. Колегія В.Д. Каліущенко (відп. ред.), М.Г. Сенів, Л.Б. Ніколаєва, А.О. Іванов. – Донецьк, 2009. – С. 74–76.
9. Єгорова, О.І. Різномірні маркери позначення невизначено-кількісної акційності (на матеріалі англійських дієслів)/ О.І. Єгорова. // Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка.. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. – Вип. 51. – 2010. – С. 185 –189.

10. Кубрякова, Е.С. Краткий словарь когнитивных терминов. / Е.С. Кубрякова, В.З. Демьянков, Ю.Г. Панкрац, Л.Г. Лузина. - М: Филол. ф-т МГУ им. М.В. Ломоносова, 1997. – 245 с.
11. Пауль, Г. Принципы истории языка. / Г. Пауль. – М.: Изд-во иностр. лит, 1960. – 500 с.
12. Пименова, М.В. Языковая картина мира: учебное пособие; изд. 2-е, испр. и доп. / М.В. Пименова – Кемерово: КемГУКИ, 2011. – 106 с.
13. Супрун, А.Е. Лекции по языкознанию. / А.Е. Супрун. – Минск: Изд-во Бел. ун-та, 1978. – 143 с.
14. Холодович, А.А. Категория множества в японском в свете общей теории множества. / А.А. Холодович. // Проблемы грамматической теории. – Л.: Наука, 1979. – С. 173-195.
15. Чернюк, Н.І. Статус числового фактора в збірних іменниках. / Н.І. Чернюк. // Засоби квантифікації: лінгвокогнітивні аспекти: Монографія/ За редакцією проф. С.О. Швачко./ С.О. Швачко, С.В. Баранова, І.К. Кобякова, О.М. Медвідь, Н.І. Чернюк. – Суми: Вид-во СумДУ, 2007. – С. 185–188.
16. Швачко С.А. Эволюция и функционирование слов-измерителей в системе английского языка (на материале слов мер и веса): Дис.... канд. филол. наук. / С.А. Швачко. - Киев, 1971.- 202с.
17. Швачко, С.О. Екстеріоризація пізнавального процесу./ С.О. Швачко. // Засоби квантифікації: лінгвокогнітивні аспекти: Монографія/ За редакцією проф. С.О. Швачко./ С.О. Швачко, С.В. Баранова, І.К. Кобякова, О.М. Медвідь, Н.І. Чернюк. – Суми: Вид-во СумДУ, 2007. – С. 14–21.
18. Швачко С.О., Кобякова І.К. Вступ до мовознавства (курс лекцій). – Посібник. / С.О. Швачко, І.К. Кобякова. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 224с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

19. Austen, J. *Pride & Prejudice*. / J. Austen. – USA, New York: Oxford University Press Inc., 2004. – 304 p.
20. Kafka, F. *Amerika*. / F. Kafka. – Verlagsgruppe Weltbild GmbH, Verlagsgruppe Lübbe, 1990 – 247 St.
21. Maugham, W. S. *Sixty-Five Short Stories*. / W.S. Maugham. – Great Britain, London SW3 6RB, William Clowes Limited, Beccles and London, 1988. – 937 p.
22. Orwell, G. *Animal Farm and other stories*. / G. Orwell. – Great Britain, Norwich, Jarrold & Sons Ltd., 1989. – 904 p.
23. Remarque, E.M. *Drei Kameraden*. / E.M. Remarque. – Köln, Verlag Kiepenheuer & Witsch, 1991. – 585 St.
24. Thackeray, W.M. *Vanity Fair*. / W.M. Thackeray. – England, London, Clays Ltd., 2001. – 1396 p.
25. Süskind, P. *Der Kontrabass*. / P. Süskind. – Zürich, Diogenes Verlag AG, 1984. – 46 St.